

Handläggare
Nicoletta Zoannos
Telefon: 08-508 24 594

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Svar på remiss om Betänkandet SOU 2017:21 Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre

Remiss från kommunstyrelsen, äldre- och personalroteln, dnr
110-1033-2017

Förvaltningens förslag till beslut

Skärholmen stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens svar på remiss angående ”Betänkandet SOU 2017:21 Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre” och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Britt Karlsson
Tf. stadsdelsdirektör

Andreas Thorstensson
Avdelningschef

Sammanfattning

Den nationella kvalitetsplanen för vård och omsorg om äldre tar sin utgångspunkt i en tydlig människosyn och en vision om ett gott liv. Utredningen fastställer att vården och omsorgen om äldre personer ska vara jämställd och jämlik. Utredningen säger vidare att en huvudförutsättning för att äldre personer ska få vård och omsorg av god kvalitet så krävs insatser både från äldreomsorgen enligt socialtjänstlagen och från landstingens och kommunernas hälso- och sjukvård.

I utredningen föreslår utredaren åtgärder som syftar till

- Högre kvalitet och effektivitet
- Bättre förebyggande och rehabiliterande insatser
- Trygghet personalförsörjning
- Översyn av särskilda boendeformer
- Flexibla former för beslut om äldreomsorg
- Användning av välfärdsteknologi.

Förvaltningen ser överlag positivt på betänkandet om en nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre. Förvaltningen håller med utredningen i att vården och omsorgen om äldre personer ska vara jämställd och jämlik och att förutsättningarna ska vara lika oavsett ålder, kön, utbildning, ekonomiska förutsättningar och social bakgrund.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 om att tillsätta en särskild utredare för att ta fram ett förslag till en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen. Syftet med en nationell kvalitetsplan är att genom långsiktiga insatser inom strategiskt viktiga områden säkra utvecklingen av god kvalitet i den framtida äldreomsorgen.

Utredaren föreslår åtgärder som syftar till

- Högre kvalitet och effektivitet
- Bättre förebyggande och rehabiliterande insatser
- Tryggad personalförsörjning
- Översyn av särskilda boendeformer
- Flexibla former för beslut om äldreomsorg
- Användning av välfärdsteknologi.

Utredningen säger vidare att en huvudförutsättning för att äldre personer ska få vård och omsorg av god kvalitet så krävs insatser både från äldreomsorgen enligt socialtjänstlagen och från landstingens och kommunernas hälso- och sjukvård.

Fokus i den nationella kvalitetsplanen ligger på kommunernas vård och omsorg om äldre personer. Utredningen föreslår att kvalitetsplanen ska genomföras under fyra mandatperioder – under åren 2019–2034. Den nationella kvalitetsplanen för vård och omsorg om äldre personer ska, enligt utredningen, inte vara detaljstyrande, utan stödja den lokala och regionala utvecklingen samt bidra till stöd inom de områden där det krävs ett nationellt ansvar.

Betänkandet består i sin helhet av 18 kapitel och omfattar närmare 1000 sidor.

Stockholms kommun är en av remissinstanserna. Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet till stadsdelsförvaltningarna i Farsta, Skärholmen och Södermalm, Äldreförvaltningen, Stadsledningskontoret samt Stadshus AB. Remisstiden sträcker sig till 28 augusti 2017.

Ärendet

Utgångspunkter

Den nationella kvalitetsplanen tar sin utgångspunkt i en tydlig människosyn och en vision om ett gott liv. Utredningen fastställer att vården och omsorgen om äldre personer ska vara jämställd och jämlik. Kvinnorna är i majoritet bland de som får vård och omsorg, och i än högre grad bland personalen. Hur åldrandet blir beror, utöver kön, också på socioekonomiska förhållanden, etnicitet, funktionsnedsättning, ålder, språk, könsidentitet, könsuttryck och personlighet. Förutsättningar ska vara lika oavsett ålder, kön, utbildning, ekonomiska förutsättningar och social bakgrund.

God kompetensförsörjning

Utredningen lyfter att det finns ett säkerställt samband mellan yrkeskompetent personal och god kvalitet i vård och omsorg och att det idag finns kvalitetsbrister som kan relateras till bristande yrkeskompetens hos personalen. Kraven på god yrkeskompetens kommer att öka.

Utredningen föreslår att nationella kvalifikationer för undersköterskor läggs fast och legitimation införs senast 2025. En utredning tillsätts skyndsamt för att ytterligare klargöra villkoren.

Utredningen föreslår vidare att en nationell utbildning på högskolenivå för biståndshandläggare inom äldreomsorgen utvecklas och erbjuds handläggarna.

Sammanhållen vård och omsorg

Utredningen lyfter vikten av att äldre personer med stora och sammansatta behov ska kunna få en vård och omsorg som utförs gemensamt av huvudmännen.

Utredningen föreslår därför att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ges i uppdrag att, efter samråd med socialstyrelsen, genomföra en uppföljning och utvärdering av hur samordnad individuell plan (SIP) används, dess effekt för den äldre personen och hur den bidrar till en mer samordnad vård och omsorg av äldre personer.

Anhöriga

I utredningen föreslås det att socialstyrelsen får i uppdrag att regelbundet följa upp hur stödet till anhöriga som vårdar närstående fungerar. Jämställdhets- och jämlikhetsperspektiven ska särskilt beaktas. Socialstyrelsen föreslås också få i uppdrag att utveckla

regelbundna undersökningar riktade till anhöriga om vården och omsorgens kvalitet ur ett anhörigperspektiv.

Välfärdsteknik

Utredningen lyfter välfärdsteknik som ett värdefullt komplement för att öka äldre personers självständighet och trygghet och därmed deras välbefinnande.

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning för att överväga behov av ytterligare lagförslag och lagändringar i syfte att underlätta användning av välfärdsteknik inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården samtidigt som rättssäkerheten garanteras.

Boende för äldre personer

I utredningen framkommer det att kommunerna bör samverka med landstinget och civilsamhället för att kunna erbjuda adekvata insatser och underlätta för äldre personer som på grund av exempelvis oro, ångest eller ensamhet har svårt att bo kvar i sin bostad.

I utredningen föreslås att regeringen så snart som möjligt tillsätter en utredning som ser över bostadstillägget för pensionärer, det särskilda bostadstillägget för pensionärer samt äldreförsörjningsstödet med syfte att möjliggöra även för pensionärer med låga inkomster att bosätta sig i en nyproducerad eller renoverad bostad.

I utredningen föreslås även att Socialstyrelsen får i uppdrag att kartlägga om det finns skillnader mellan olika kommuner vad gäller riktlinjer och tillämpning för att bevilja bistånd till särskilt boende och vilka orsaker som kan förklara dessa skillnader. Socialstyrelsen föreslås även kartlägga andelen bifall respektive avslag gällande ansökningar om särskilt boende, vilka motiveringar som anges i besluten vid avslag samt om det finns socioekonomiska skillnader och könsskillnader gällande vilka som överklagar kommunernas beslut samt om besluten ändras av domstolarna.

Förenklad biståndsbedömning

I utredningen föreslås att det i socialtjänstlagen införs en ny lydelse som innebär att socialnämnden får möjlighet att tillämpa förenklad biståndsbedömning avseende serviceuppgifter och sociala insatser i mindre omfattning samt vissa trygghetslarm för personer som har fyllt 80 år. I den nya lydelsen skulle det stå att behovsprövningen får göras med antagande om att dessa personer har visst behov av insatser och att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt om inte något talar emot det.

Översyn av socialtjänstlagen

I utredningen föreslås att den utredning som regeringen avser att tillsätta för att göra en översyn av socialtjänstlagen bland annat bör belysa frågan om skälig levnadsnivå och goda levnadsvillkor på ett fördjupat sätt då de påverkar grundprinciperna i socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Det föreslås även att utredningen bör pröva om det är mer ändamålsenligt att reglera äldreomsorgen i en egen lag.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på avdelningen för äldre, personer med funktionsnedsättning och socialpsykiatri och avdelningen för socialtjänsten. Pensionärsrådet informeras 17 augusti.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser överlag positivt på betänkandet om en nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre. Förvaltningen håller med utredningen i att vården och omsorgen om äldre personer ska vara jämställd och jämlik och att förutsättningarna ska vara lika oavsett ålder, kön, utbildning, ekonomiska förutsättningar och social bakgrund.

God kompetensförsörjning

Förvaltningen ställer sig positiv till att en utredning bör tillsättas för att klargöra villkoren kring nationella kvalifikationer för undersköterskor.

Förvaltningen är vidare positiv till att en nationell utbildning utvecklas och erbjuds till biståndshandläggare inom äldreomsorg.

Sammanhållen vård och omsorg

Förvaltningen är positiv till förslaget om att utvärdera hur de samordnade individuella planerna används gällande äldre personer. Inom förvaltningen är användandet av planerna lågt inom äldreomsorgen. Förvaltningen ser att inom andra verksamhetsområden används SIP som ett verktyg för samordning och att detta fungerar bra och välkomnar att dessa planer skulle kunna användas mer frekvent även inom äldreomsorgen.

Anhöriga

Förvaltningen konstaterar att det ofta är kvinnor som står för stödet till äldre anhöriga varför ett jämställdhetsperspektiv känns angeläget. Förvaltningen ser att de anhörigas insatser är viktiga och att deras synpunkter på omsorgen ofta är värdefulla. Dock är det den enskildes behov och önskemål som ska tillgodoses i första hand

och inte den anhöriges i de fall då den enskilde och anhöriga inte har samma bild av behov eller önskemål om hur en insats ska utföras.

Välfärdsteknik

Förvaltningen välkomnar utredningens förslag om att tillsätta en utredning gällande välfärdsteknik och rättssäkerhet. I dagsläget är området snårigt och ingen sammanhållen lagstiftning eller rättspraxis finns.

Boende för äldre personer

Förvaltningen ser det som avgörande att fler aktörer samverkar för att möjliggöra för äldre personer att ha ett tryggt boende eller andra insatser som medför att de får gemenskap med andra. Förvaltningen menar att samverkan med landstinget är extra viktig.

Förvaltningen anser att bostadssituationen i Stockholm överlag gör att det är angeläget att det för äldre och andra målgrupper byggs bostäder där personer med lägre inkomster har ekonomisk möjlighet att bosätta sig.

Förvaltningen ställer sig också bakom förslaget att Socialstyrelsen utreder hur bedömningar om behovet av särskilt boende görs i olika kommuner samt att skillnader mellan riktlinjer kartläggs.

Förenklad biståndsbedömning

Förvaltningen är positiv till förslaget om förenklad biståndsbedömning. Förslaget skulle frigöra tid för biståndsbedömare att utreda behov av andra typer av insatser. Förvaltningen menar att många äldre över 80 år är i behov av vissa serviceinsatser, men bedömer att det behöver finnas möjlighet att avslå ansökningar om serviceinsatser även då den sökande är över 80 år. Ett exempel på när detta skulle kunna inträffa är då det bor vuxna anhöriga i hushållsgemenskap.

Översyn av socialtjänstlagen

Förvaltningen anser att det är positivt att begreppen skälig levnadsnivå och goda levnadsvillkor förtydligas. Förvaltningen ser inte de omedelbara fördelarna med att tillskapa en egen lag för äldreomsorgen bland annat för svårigheterna vid gränsdragningar om vilka som ska omfattas av en sådan lag.

Bilagor

1. Sammanfattning av betänkandet SOU 2017:21 Läs mig!
Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre.

För att läsa betänkandet i sin helhet, klicka på följande länk:
<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/03/sou-201721/>

2. Yttrande från Skärholmens råd för funktionshinderfrågor